

GERBIILIN HOITO JA KÄSITTELY

Tämä ohje on Eettisen Eläinkaupan sertifikaattiliikkeen jakama lemmikkieläimen hoito- ja käsittelyohje. Tässä ohjeessa kuvataan mongolianjirdin, josta harrastajien parissa käytetään nimitystä ”gerbiili”, tärkeimmät hoito-ohjeet. Laajempien hoito-ohjeiden hankkiminen tuoreista alan lehdistä ja kirjallisuudesta tai luotettavilta, esimerkiksi lajiyhdistysten ylläpitäjiltä nettisivustoilta on suositeltavaa. Kaikkeen tietoon tule kuitenkin suhtautua kriittisesti.

Elinikä ja aikuiskoko

Gerbiilin elinikä on 2-4 vuotta. Täysikasvuinen gerbiili painaa 60-110 grammaa.

Sukukypsyyttä

Gerbiilinaaras saavuttaa sukukypsyyden 2-3 kuukauden iässä, urokset jo noin 2 kk iässä. Eri sukupuolet tulee erottaa ennen sukukypsyyttä vahinkopoikueiden välttämiseksi.

Naaras on liian nuori astutettavaksi ennen kuuden kuukauden ikää. Ensisynnytyksen on tapahduttava ennen vuoden ikää.

Sosiaaliset vaatimukset

Gerbiili on laumaeläin ja tarvitsee lajitovereidensä seuraa. Yhdessä kasvaneet naaraat tai urokset tulevat yleensä toimeen keskenään. Gerbiileille sopiva ryhmäkoko on kahdesta neljään eläintä. Yleensä naaraat tulevat toimeen parhaiten pareittain, urokset 2-4 yksilön ryhmänä.

Toisilleen vieraita aikuisia eläimiä ei saa yhdistää. Gerbiilit ovat aggressiivisia vieraita lajitovereitaan kohtaan ja saattavat jopa tappaa tunkeilijan. Mikäli ryhmässä pidettävillä eläimillä esiintyy tappelua tai esimerkiksi puremajälkiä, ne on erotettava toisistaan välittömästi ja pysyvästi.

Jos eläintä joudutaan pitämään yksin häkissä, sillä tulisi olla haju- ja kuuloyhteys lajitoveriin.

Ihmisen seura ei korvaa lajitoverien seuraa. On harhakäsitys, että yksinäinen eläin kesyyntyy paremmin kuin ryhmässä elävä.

Gerbiiliä ei saa pitää samassa asumuksessa muunlajisten eläinten kanssa.

Gerbiilin pitopaikka ja tilavaatimukset

Gerbiilin pitopaikka ei saa olla suorassa auringonvalossa tai lämpöpatterin lähellä eikä vedossa, esimerkiksi ikkunan luona. Huoneilman suosituslämpötila on 17-20 °C, eli jonkin verran normaalia huoneenlämpöä alhaisempi. Lämpötila ei saa koskaan nousta korkeammaksi kuin 25 °C, koska gerbiili saa herkästi lämpöhalvauksen tätä korkeammassa lämpötilassa.

Huoneilman suositeltava suhteellinen kosteus 45-65 %. On suotavaa, ettei huoneilman kosteus ylitä 50 %.

Valo-hämärärytmi 12/12 - 10/14 h.

Gerbiili on kaivautuva ja hyppivä eläin, jolle asumuksen pinta-ala on korkeutta tärkeämpi. Gerbiili tarvitsee runsaasti tilaa voidakseen liikkua ja käyttäytyä normaalisti. Lisäksi riittävä mahdollisuus liikkua suojaa gerbiiliä ummetukselta ja monilta muilta suolisto-ongelmilta.

Gerbiilille sopiva asumus on lasinen terraario, jonka kansi on mieluiten verkkoa. Myös reikäpelti käy, kunhan ilmanvaihto pysyy riittävänä. Kannen on oltava niin painava, etteivät gerbiilit hypätessään pääse livahtamaan sen alta. Terraario voi myös olla sivusta avattava liukuovellinen. Häkki ei sovi gerbiilin pitopaikaksi, sillä kaltereiden jyrkiminen saattaa vaurioittaa gerbiilin kuonoa. Muovisessa terraariossa on riski, että gerbiili jyrsii siihen reian.

Terraarion pohjapinta-alan tulee olla vähintään 0,45 m² (esim. 70 x 70 cm) kahdelle aikuiselle gerbiilille. Terraarion korkeuden tulee olla vähintään 45 cm. Jokaista uutta aikuista eläintä kohti tulee olla vähintään 0,15 m² lisää pinta-alaa.

Terraariossa tulee olla suojapaikkoja ja lisäksi liikkumatilaa. Suojapaikkoja tulee olla yhtä monta kuin aikuisia eläimiä on ryhmässä. Yhden suojapaikoista tulee olla niin suuri, että kaikki gerbiilit mahtuvat siihen yhtä aikaa. Pesälaatikon tai katoksen katon tulee kestää aikuisen gerbiilin paino. Mikäli eläimet alkavat tapella pesälaatikoista, voidaan laatikot poistaa ja korvata pesämateriaalilla tai heinällä.

Suojapaikkojen lisäksi terraariossa tulee olla virikkeitä, erityisesti jysyttävää, esimerkiksi kuivaa hyvälaatuisia heinää, hyvin puhdistettuja lehtipuiden oksia, haapapalikoita, pahvia ja paperia silputtavaksi. Myös pahvirullat, joihin gerbiili mahtuu ryömimään, sopivat virikkeiksi. Gerbiileille tarjottujen virikkeiden tulee olla joko puisia tai keraamisia. Muovisia virikkeitä ei suositella, sillä gerbiilit jysyvät ne nopeasti rikki ja saattavat saada muovinpaloja ruoansulatukseensa. Gerbiileille tulee tarjota myös pesäntekotarvikkeita, sillä gerbiilit rakentavat itselleen pesän nukkumista varten. Pesän tekeminen lisää gerbiilien turvallisuudentunnetta. Pesäntekotarvikkeiksi sopivat muun muassa talouspaperi, heinä ja ns. ekokuitu. Sanomalehtipaperi, pesävanu ja pumpuli eivät sovi pesäaineksiksi, koska gerbiili saattaa saada niiden syömisestä suolistotukoksen. Pesämateriaalista ei saa irrota kuituja, jotka voivat kietoutua gerbiilin vartalon tai varpaiden ympärille.

Juoksupyörä ei sovi gerbiilille virikkeeksi. Gerbiilin pitkä häntä jää helposti metallisen juoksupyörän pintojen väliin jolloin on vaarana että häntä katkeaa. Muovinen umpinainen juoksupyörä ei myöskään sovi gerbiileille, koska ne jysyvät muovin rikki ja voivat saada muovinpalasia ruoansulatuselimityönsä.

Juoksupalloa ei suositella virikkeeksi, koska gerbiili ei voi itse säädellä rasituksen kestoa.

Virikkeet ja koriste-esineet eivät saa olla myrkyllistä materiaalia, koska gerbiili saattaa nakertaa niitä. Niissä ei myöskään saa olla sellaisia koloja, joihin gerbiili voi juuttua. Mitään painavaa esinettä, esim. keraamista ruokakupia, pesämökkiä tai virikettä, ei saa asettaa kuivikekerroksen päälle. Gerbiili voi kaivaa paksuun kuivikekerrokseen niin suuren kolon, että esine romahtaa sen päälle, jolloin gerbiili voi vahingoittua. Gerbiili voi myös jäädä loukkuun esimerkiksi alassuun käännetyin keraamisen ruokakupin tms. alle

Gerbiilillä on oltava mahdollisuus kylpeä päivittäin hienojakoisessa hiekassa. Terraarioon voidaan sijoittaa kulho, jossa on esimerkiksi chinchilloille tarkoitettua kylpyhiekkää. Hiekan tulee olla raekooltaan 01-0,7 mm tai hienompaa. Kulhon tulee olla niin suuri, että gerbiili mahtuu pyörimään siinä. Kylvettämisen voi hoitaa myös terraarion ulkopuolella, erillisessä laatikossa. Kylpyhiekkä vaihdetaan tarvittaessa. Päivittäin hiekasta poistetaan papanat, esimerkiksi siivilän avulla, sekä paakkuuntunut virtsa. Gerbiilit saattavat syödä kylpyhiekkää, mutta tämä ei ole vaarallista.

Nuoret gerbiilit ovat vilkkaita ja hyppiviä. Niillä on oltava mahdollisuus liikuntaan, jotta niiden luusto ja lihaksisto kehittyisivät normaalisti. Myös aikuiset gerbiilit tarvitsevat liikuntaa pysyäkseen hyväkuntoisina. Tämän vuoksi häkissä on oltava riittävästi vapaata lattiapinta-alaa. Gerbiilien tulee päästä jaloittelemaan useita kertoja viikossa, mieluiten päivittäin. Jaloittelun tulee tapahtua valvotusti ja jaloittelupaikan tulee olla gerbiileille turvallinen; ne eivät saa päästä jysymään esimerkiksi sähköjohtoja tai huonekasveja tai karkaamaan esimerkiksi huonekalujen alle. Jaloittelualueella tulee kuitenkin olla gerbiilille sopivia piilopaikkoja. Turvallisinta on antaa gerbiilien jaloitella valvotusti pienjysyjöille tarkoitettussa aitauksessa. Gerbiili on aktiivisimmillaan illalla, joten suositeltavin jaloittelu-aika on ilta.

Gerbiilien jaloittelu aloitetaan noin kahden kuukauden iässä. Tätä ennen ne ovat vielä liian arvaamattomia käyttäytymiseltään. Nuoret gerbiilit voidaan päästää jaloittelemaan, kun niiden fyysiset kyvyt ovat kehittyneet ja niiden käyttäytyminen on tasoittunut.

Kuivikkeet

Asiakasohje versio 3: Gerbiilin hoito 13.11.2016

Kuivikkeeksi käy kutterinpuru, lehtipuuhaake tai muu pehmeä, pölyämätön ja imukykyinen kuivikemateriaali. Sahajauho ei sovellu kuivikkeeksi hienojakoisuutensa vuoksi. Hienojakoinen pöly voi tunkeutua hengitysteihin ja tukkia suun ja sieraimet.

Kuiviketta tulee olla vähintään 20 cm:n kerros, jotta gerbiili voi kaivautua ja tehdä tunneleita kuivikkeiden sisään.

Kuivikkeet tulee vaihtaa niin usein, etteivät ne rupea haisemaan. Haju on merkki haitallisen korkeasta ammoniakkipitoisuudesta, mikä vaurioittaa gerbiilin hengityselimistöä ja altistaa sitä sairauksille, esimerkiksi hengitystieinfektioille. Lisäksi kosteat kuivikkeet tarjoavat hyvän kasvualustan haitallisille mikrobeille. Gerbiilit tuottavat hyvin vähän virtsaa verrattuna muihin jyrsijöihin. Siksi niiden kuivikkeiden vaihtoväli voi olla pitempi kuin muilla jyrsijöillä.

Gerbiilin asumus puhdistetaan pääsääntöisesti vedellä. Jos pesuainetta kuitenkin käytetään, sen tulee olla mietoa ja hajustamatonta. Pesuaine tulee huuhdella huolellisesti pois.

Ruokinta

Gerbiili on sekasyöjä, joka syö lyhyin väliajoin ympäri vuorokauden. Tämän vuoksi gerbiileillä on oltava jatkuvasti saatavilla hyvälaatuisia, lajille sopivaa jyväsekoitusta, rotta-hiiripellettejä tai jyvä-pellettisekoitusta. Gerbiilin tulisi saada muutaman kerran viikossa myös tuoretta ruokaa kuten hedelmiä, marjoja, vihanneksia ja juureksia sekä proteiinipitoista ravintoa kuten vähärasvaista kypsennettyä jauhelihaa tai koiran tai kissan kuivamuonaa. Gerbiileille voidaan antaa myös jauhomatoja eli jauhopukin toukkia tai muuta eläinperäistä ravintoa.

Rasvaisia ruokia, kuten pähkinöitä tai auringonkukansiemeniä tulee välttää. Gerbiilin ravinnon suositellaan sisältävän alle 4-6 % rasvaa.

Lisäksi gerbiilille voidaan antaa ajoittain mm. kuivaa leipää, veteen keitettyä puuroa, raejuustoa ja erilaisia vauvan soseita.

Kalkkikivi on tarpeen kantaville ja imettävillä naaraille sekä kasvaville nuorille.

Gerbiilillä on avojuuriset hampaat, jotka kasvavat jatkuvasti. Tämän vuoksi gerbiili tarvitsee jysyttävää, esimerkiksi kuivattua täysjyväleipää tai näkkileipää ja lehtipuiden oksia.

Ruokakuppi tulee sijoittaa esimerkiksi kuivikkeiden yläpuolelle sijoitetulle tasolle tai pesäkopin katolle siten, että gerbiili ei pääse kaivautuessaan hautaamaan sitä kuivikkeisiin. On varmistettava, ettei ruokakuppi pääse putoamaan gerbiilin päälle, esimerkiksi ympäröimällä ruokakupin paikka pesäkopin kattoon tai tasolle kiinnitetyillä rimoilla. Lisäksi on varmistettava, että gerbiili pääsee ruokakupin luokse.

Ruokakuppi puhdistetaan vedellä useamman kerran viikossa.

Vaikka gerbiilit juovatkin vain vähän, tulee niillä olla vettä saatavilla jatkuvasti. Vesi vaihdetaan ja vesipullo puhdistetaan päivittäin. Vesipullon toimivuus tulee tarkistaa päivittäin.

Gerbiilit voivat kaivaessaan peittää vesipullon niin, että vesi pääsee valumaan kuivikkeisiin. Tällöin märät kuivikkeet on poistettava ja vesipullo täytettävä uudelleen. Gerbiilit saattavat jyrsiä muovisen juomapullon rikki. Mikäli gerbiili jyrsii juomapulloa, kannattaa se suojata esimerkiksi metalliverkolla. Vesikuppia ei suositella, koska se täyttyy kuivikkeella gerbiilin kaivaessa.

Gerbiilillä on tavallisten ulostepapanoiden ohella pehmeämpiä vitamiinipitoisia papanoita. Nämä gerbiili syö yleensä suoraan peräaukon suulta. Papanoiden syöminen on gerbiilin hyvinvoinnin kannalta olennaista eikä sitä tule estää. Gerbiili saa tällä tavoin mm. tarvitsemiaan B- ja K-vitamiineja ja kivennäisaineita. Tavalliset ulostepapanat gerbiili jättää syömättä.

Gerbiilin totuttaminen uuteen kotiin

Gerbiili kannattaa laittaa terraarioonsa kuljetuslaatikossa, jossa se on tullut kotiin. Näin gerbiili pääsee vähitellen tutustumaan uuteen ympäristöön. Uudessa kodissa terraarion katto kannattaa aluksi peittää osittain esimerkiksi kankaalla tai sanomalehdellä. Tämä luo turvallisuuden tunnetta, koska saaliseläiminä gerbiilit vaistomaisesti pelkäävät ylhäältä avoimia paikkoja. On kuitenkin varauduttava siihen, että gerbiilit saattavat repiä häkkiä peittävää materiaalia. Ensimmäisen illan gerbiilien kannattaa antaa olla rauhassa ja tutustua uuteen ympäristöön. Seuraavana päivänä voi laittaa käden häkkiin ja antaa gerbiilien tulla vähitellen nuuskimaan kättä. Gerbiilejä voi koskea ja niitä voi houkutellessa ottamaan makupaloja kädestä. Rohkeimmat saattavat jo kiivetä kädelle. Parin päivän kuluttua gerbiilejä voi ottaa varovaisesti syliin. Tutustumisen tulee kuitenkin aina edetä gerbiilin ehdoilla. Gerbiilin jahtaamista kiinni otettaessa tulee välttää. Tottumattoman käsittelijän on hyvä istua lattialla gerbiiliä pidellessään, jotta se ei mahdollisen vahingon käydessä putoa korkealta.

Gerbiilin voi päästää jaloittelemaan, eläimestä riippuen viimeistään parin viikon kuluttua siitä, kun se on kunnolla tottunut uuteen kotiinsa.

Tuoreruoan antamista tulee välttää parina ensimmäisenä päivänä, jotta se ei aiheuta gerbiileille ripulia yhdessä siirtostressin kanssa. Kun on kyse poikasista, kannattaa varmistaa, ettei juomapullo ole liian korkealla.

Käsittely

Gerbiili on sekä päivä- että yöaktiivinen eläin, joka vuoroin nukkuu ja on aktiivinen noin neljän tunnin jaksoissa. Aktiivisin aika vuorokaudesta on iltana. Gerbiilin häkissä on oltava suojainen, hämärä nukkumapaikka, esimerkiksi pesälaatikko. Nukkuvan gerbiilin herättämistä tulee välttää. Säännöllisestä vuorokausirytmistä on huolehdittava valaistuksen vaihtelun avulla.

Gerbiili vahingoittuu herkästi, jos sitä käsitellään varomattomasti. Tämän vuoksi pienten lasten ei tule käsitellä gerbiiliä ilman aikuisen valvontaa.

Gerbiiliä tulee käsitellä rauhallisin ja hellävaraisin, mutta varmoin ottein. Gerbiiliä lähestytään rauhallisin liikkein suoraan edestäpäin. Nopea liike ylhäältä tai sivulta voi säikäyttää gerbiilin. Etenkin vilkkaiden ja käsittelyyn tottumattomien yksilöiden käsittelyssä tulee olla tarkkana, ettei eläin pääse putoamaan. Gerbiilin syvyysnäkö on heikko, joten se ei osaa varoa hyppäämistä korkeista paikoista. Gerbiili on kömpelö eläin ja saattaa pudotessaan vahingoittua pahasti.

Gerbiili tulee ottaa terraariosta mieluiten koppaamalla se kämmenelle ja nostamalla alhaaltapäin joko yhdellä tai kahdella kädellä. Vaihtoehtoisesti gerbiilin voi houkutellessa virikeputkeen. Sylissä gerbiilin voi antaa liikkua vapaasti, kuitenkin koko ajan seuraten ettei se putoa. Gerbiiliä ei saa pakottaa paikoilleen puristamalla sitä nyrkkiin.

Gerbiiliä ei saa koskaan nostaa hännän päästä, sillä hännän iho ei kestä eläimen painoa ja saattaa kuoriutua irti. Häntä saattaa myös katketa. Taitava käsittelijä voi nostaa gerbiiliä hännän tyvestä, kunhan eläimen tassut eivät nouse ilmaan vaan esimerkiksi etutassut lepäävät kädellä. Alle neljä kuukautta vanhoja poikasista ei tulisi lainkaan nostaa hännästä, sillä niille saattaa kehittyä rustottuma hännän tyveen. Hännästä voi pitää kiinni gerbiilin ollessa kädellä, mutta nostaessa on aina tukettava toisella kädellä gerbiilin jalkoja.

Gerbiiliä kannetaan kämmenellä tai käsivarrella. Näin kannettaessa gerbiili on luontaisessa asennossaan ja sillä on ”maata jalkojensa alla”, mikä saa sen tuntemaan olonsa turvalliseksi. Kevyellä otteella hännän tyvestä ja selästä varmistetaan, ettei gerbiili pääse putoamaan. Gerbiiliä on turvallisinta kantaa virikeputkessa tms.

Gerbiiliä ei tule jahdata kiinni otettaessa. On tärkeää, että gerbiili tuntee olonsa turvalliseksi, kun sitä käsitellään.

Kantavan gerbiilin nostamista tulee välttää kantoajan viimeisellä kolmanneksella.

Jos gerbiili on sairas tai sillä on kipuja tai se tuntee olonsa uhatuksi, gerbiili voi purra käsittelijäänsä niin kovaa että iho rikkoontuu. Gerbiili saattaa jäädä pitämään hampaillaan kiinni

kädestä. Kättä ei tällöin saa ravistaa, koska gerbiili tarraa silloin tiukemmin kiinni. Gerbiili saattaa myös vahingoittua pudotessaan, jos se ravistetaan irti. On odotettava rauhallisesti, että gerbiili päästää otteensa.

Gerbiilin hampaiden, turkin ja kynsien hoito

Gerbiilin kynsien kuuluu olla luonnostaan pitkät. Sairaalloisen pitkät kynnet on kuitenkin leikattava. Tällöin kynnet ovat kasvaneet niin pitkiksi että osuvat etutassuissa kämmeneen ja uppoavat sinne gerbiilin pidellessä esimerkiksi ruokapalaa. Kynnet voidaan leikata pienillä kynsisaksilla tai -leikkureilla varoen osumasta kynnen hermoon.

Gerbiilin hampaat kasvavat jatkuvasti, joten se tarvitsee hampaita kuluttavaa ravintoa. Gerbiili tulee totuttaa säännölliseen hampaiden tarkastukseen. On tarkkailtava, etteivät hampaat kasva liikaa, halkeile tai ettei niiden taakse tai väliin ole jäänyt ruokaa jumiin. Hampaiden liikakasvu voi pahimmillaan estää syömisestä. Asiantuntijan tulee välittömästi tarkistaa etu- ja poskihampaiden kunto, mikäli gerbiilillä on syömisvaikeuksia tai se lakkaa syömästä tai jyrsimästä tarjottuja virikkeitä. On huomattava, että ylikasvaneet poskihampaat pystyy havaitsemaan vain eläinlääkäri. Yleensä hammasongelmat liittyvät ylä- tai alaetuhampaiden katkeamiseen ja siitä johtuvaan toisen puolen ylikasvuun.

Gerbiilillä tulee olla mahdollisuus kylpeä päivittäin hienojakoisessa hiekassa, jotta sen turkki pysyisi hyvässä kunnossa.

Gerbiiliä ei saa pestä vedellä. Jos eläin pääsee vahingossa kastumaan, se tulee kuivata, mieluiten lämpölampun alla.

Terveys

Gerbiilin vointi tulee tarkistaa päivittäin. Gerbiili pyrkii salaamaan sairautensa, joten jos gerbiili vaikuttaa apaattiselta tai ei syö tai liiku normaalisti, se on vietävä välittömästi pieneläimiin erikoistuneelle eläinlääkärille. Hätätilanteiden varalta eläinlääkärin yhteystiedot tulee selvittää jo eläimen hankkimisen yhteydessä.